

Vestland fylkeskommune er beden om å gje ei vurdering av to aktuelle tomter for plassering av dagsturhytte i Samnanger kommune, Kvernesvatnet og Totræna. Basert på samtalar med einingsleiar innbyggjarservice, kart, tilgang til politisk saksframlegg og bilder legg vi til grunn våre vurderingar.

Føremålet med dagsturhyttene er at turmålet skal vere ein stad å søkje ly for ver og vind, ete nista og vere ein sosial møteplass i naturen. Hytta kan vere ein attraksjon i seg sjølv og skal innehalde eit nynorsk turbibliotek. Målgruppa for konseptet er heile befolkninga, men det er eit sterkt ynskje om å nå barn og unge for å legge gode vanar for fysisk aktivitet, lese- og natur-opplevingar. I tillegg er det ynskje å nå dei deler av efolkninga som er lite fysisk aktive frå før. Turmålet bør ligge i rimeleg gå – avstand, dvs. om lag 30-45 minuttar frå startpunktet. Parkeringsplassen bør ha god kapasitet og det bør helst vere kort køyring frå kommunesenteret, om lag maks 15 minuttar slik at flest mogleg kan nå denne innan rimeleg tid. I tillegg er det ein fordel med god utsikt og kunne sjå kommunesenteret. Ein bør vere merksam på sårbart plante- og dyreliv, kulturminne og hytta bør ikkje leggst i allereie etablert stølsmiljø, då dette skapar estetisk konflikt. I tillegg må ein vere merksam på LNF område og ev. søkje om dispensasjon frå dette hos Fylkesmannen. Det er mange kriterier som vert lagt til grunn ved utvelging av dagsturhytte og ein vil oppleve at ein ikkje klarar å treffe 100 % på alle kriteria, men finne ei plassering utifrå ei samla vurdering og såleis må noko vektleggast større verdi enn andre kriterier. Ein må heller ikkje sjå på kriteria som absolutte, men retningsgjevande for å kunne ta eit val om ei formålstenleg plassering.

Erfaringar frå Sogn og Fjordane viser at hyttene som har blitt utvikla vidare med tilleggsaktivitetar som sanitæranlegg, hengekøyer, bålpanner, naturleikeplassar, gapahukar for overnatting, malte steinar undervegs, godt tilrettelagde og utbetra stiar med til dømes flis, klopper, grusing m.m., har fått betydeleg auka besøk. Mange av hyttene er lagt på veg til eit anna turmål, altså undervegs, der at dagsturhytta er endestasjon for mange, medan mange går vidare til neste fjelltopp eller neste turmål.

Områda som er peika ut som aktuelle i Samnanger, har begge ulike kvalitetar og det er viktig å sjå heilskapen i området og kva dei tilbyr brukarane av dagsturhytta.

Området ved Totræna ligg i eit skogsområde som er mykje brukt heile året i nærleiken av Totræna Vinterpark med skiløyper i nærleiken. Denne plasseringa stettar kravet om maks. 15 min i bil frå kommunesenteret og den har fleire tilkomstvegar for skular og barnehagar. Det kan likevel verke som dette området ligg lenger å gå til og at det er ein høgare terskel for å nå desse områda. Formålet med dagsturhyttene er å få dei deler av befolkninga som i dag er lite fysisk aktive, til å bli meir fysisk aktive. Det er særleg her dei største samfunnsøkonomiske vinstane er å hente. Området er mykje brukt heile året og er ikkje avhengig av ei dagsturhytte for å stimulere bruken av området vidare. Det er forholdsvis dyrt å gjere dette området universelt utforma/skape høg grad av tilgjenge. Det er lite tilgjenge til vatn, både for vask i hytta og dei kvalitetane vatn kan gje av natur-opplevingar.

Det vert peika på at tomte for dagsturhytta bør leggst slik at området ikkje ligg slik til at det stimulerer til å bli nytta som festlokale. Dette er viktig å ta omsyn til, men der er ingen indikasjonar på at dette har skjedd ved nokon av dagsturhyttene i Sogn og Fjordane. Det er særleg dagsturhyttene i Hyllestad, Førde og Vågsøy at frykta for dette har vore stor. I Førde til dømes ligg hytta på 283 meter over havet, turvegen er 1,3 km til hytta og den ligg ikkje langt frå bustadfelt og digital teljing viser at denne hytta har over 30 000 dagsbesøk. Både ved denne og dei andre hyttene er det etablert ei sterk dugnadsånd og identitetskjennele, til å ta vare på slike installasjonar som er til nytte for fellesskapet og dette er det viktigaste vernet mot hærverk og uønska bruk. Området har potensiale for naturleikeplassar, overnatting i hengekøyer, stimulerer til ulike sanseopplevningar.

Kvernesvatnet ligg sentralt plassert i kommunen. Denne tomte ligg fint til ved vatn og det er gode moglegheiter for å dyrke friluftsliv i tilknytning til vatn, fiske, kano, kajakk, båtliv, bading, symjeundervisning ute, fisking er gode. Det bør så langt som råd satsast på at området over tid kan utviklast for å bygge opp under slike aktivitetar. Døme på tilleggsanlegg som kan byggast opp over tid er flytebrygger, faste brygger, stupebrett, garderobe, badstove, båthus for kajakk og kano med meir. Alle desse tilleggsselementa er det høve til å søkje om spelemidlar til. Området ligg optimalt til for undervisning og rekreasjon for denne type aktivitetar. Ein av dei aller største fordelane med denne plasseringa er nærleiken til sentrum og sentrumsfunksjonar der folk oppheld seg og lever sine liv. Det er eit mål at fleire av dagsturhyttene i «gamle» Hordaland skal vere tilrettelagde for personar med nedsett funksjonsevne. Dersom turvegen vert utbetra, opnar det seg opp gode moglegheiter for at fleire kan nytte staden, t.d. med elektrisk rullestol og forsterkar staden som sosial møteplass i Samnanger. Det er også viktig for heile konseptet med dagsturhytter i resten av Vestland at fleire hytter har høg grad av tilgjenge.

Turen stettar krava til Helsedirektoratet sine tilrådingar om fysisk aktivitet for barn og unge og vaksne og området vil vere del av sentrumsfortettinga i Bjørkheim, der det er høve til å nå fleire funksjonar innan rimeleg tid og avstand. «Prestavegen» er eit viktig kulturminne å ta vare på og er eit viktig tilleggsattraksjon for å velje dette området. Det må presiserast viktigheita av å nyttiggjere seg av kulturminnefagleg kompetanse i fylkeskommunen, når vegen skal oppgraderast. I tillegg er det viktig at brukarane av dette området får informasjon om dette viktige kulturminne, den første vegen som vart bygd i Samnanger.

Det er tilgang til ved i området til både bålpanne og vedovn i hytta. I området ved Kvernesvatnet er det nettverk av stiar vidare for tur. Det er moglegheiter til å utvikle området ytterlegare og få fram friluftsliv – kvalitetar som gode sansestimulering for både syn, lukt ettersom det er mykje skog i dette området og kunne overnatte enten i telt eller i hengekøye, ev. gapahukar som kan lagast på staden. Det er moglegheiter for å utvikle naturleikeplassar mellom trea og fremje balanse og lek.

Utifrå ei samla vurdering, basert på kriteria som er lagt for konseptet, erfaringar frå Sogn og Fjordane, har området ved Kvernesvatnet størst utviklingspotensiale, ligg meir sentralt i kommunen enn Totræna og dette kan også vere med på å spreie friluftsliv – aktiviteten på fleire område. Området ved Kvernesvatnet vil koste å legge til rette, men Vestland fylkeskommune ser på nettokostnadene som relativt små, særleg knytt opp mot effekten dette skaper i heile livsløpet frå vugge til grav. Friluftslivanlegg som dette viser seg å vere meir besøkt av alle aldersgrupper enn kva mange andre idrettsanlegg vert. Det må likevel alltid vurderast kost/nytte opp mot samfunnsøkonomisk vinst. Vestland fylkeskommune vurderer besøket til å bli høgare på Kvernesvatnet enn Totræna og meiner at nytteverdien er størst her.

Fylkeskommunen vil som idemakar og utviklar av konseptet, rå Samnanger kommune til å velje området ved Kvernesvatnet som plassering for dagsturhytta.

Uansett plassering, vil dette bli ein suksess tilsvarande i Sogn og Fjordane, og vi ynskjer lukke til med val av plassering.